
Застосування інтерактивних вправ і тестових технологій на уроках основ правознавства в умовах змішаного навчання

Мальований Валентин

Сьогоднішні обставини організації навчального процесу в умовах воєнного стану та попередні «карантинні» реалії поставили перед учителем і учнями необхідність поєднувати навчання в школі та самостійне опрацювання матеріалу (у багатьох навчальних закладах регіону така форма переважає або є основною). Учасники освітнього процесу відчули зміни в організації навчання на відстані або у змішаному форматі. В умовах воєнного стану, а раніше поширення пандемії COVID-19 і запровадження карантинних обмежень, перед системою освіти постали нові виклики:

- забезпечення неперервності освітнього процесу;
- спроможність закладів усіх рівнів освіти забезпечити якість і сталість здобуття освіти в умовах карантинних обмежень та воєнного стану;
- необхідність розвитку дистанційної форми здобуття освіти.

На ці виклики треба було реагувати, що підштовхнуло до глобальної перебудови організації освітнього процесу й переходу на змішану (очно-дистанційну) модель навчання.

Розвиток школи в Україні на сучасному етапі, у реаліях сьогодення, запровадження нових освітніх стандартів, перехід до нових стандартів НУШ стимулюють формування нових підходів і розробку принципово нових критеріїв якості навчання. Усе більшої підтримки та поширення отримують нові освітні технології, засновані на ефективному використанні інноваційних засобів і методів передачі знань. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення якості освітнього процесу. Змінюється сама суть освіти та навчального процесу. Велика роль надається методам активного пізнання та самоосвіти, використання можливостей дистанційних засобів навчання.

У розвитку інформаційного суспільства якісна освіта стає одним із головних чинників успіху, а педагог є одночасно й об'єктом, і провідником позитивних змін. Ефективно здійснювати освітній процес, забезпечувати відповідальне використання засобів цифрових технологій для управління інформацією, комунікації, створення контенту здатна лише інформаційно грамотна особистість. Саме тому формування та розвиток інформаційно-цифрової компетентності вчителів є важливою складовою їхньої професійної самореалізації.

«Цифрове покоління», яке сьогодні успішно пробиває собі шлях у майбутнє, уміло використовує новітні технології та вимагає адекватної реакції від педагогічних працівників. Сучасні учні хочуть навчатися не тільки ефективно, а й швидко й мобільно. Запровадження системи змішаного навчання – один із способів надання їм такої можливості.

У змішаному навчанні частина традиційного навчального часу замінена онлайн навчальною діяльністю, що може включати в себе надання посилання на ресурси й завантаження текстів і матеріалів, управління онлайн-вікторинами та полегшення подання завдання на самостійну роботу, виконання тестових завдань, інтерактивних вправ, проведення навчальних занять у форматі відеоконференцій за допомогою відповідних ресурсів. Таким чином, змішане навчання розуміється як поєднання формальних засобів навчання – роботи в класах, вивчення теоретичного матеріалу та інноваційних дистанційних форм навчання. Змішана форма навчання органічно поєднує в собі як денні, так і дистанційні форми навчання.

Саме гармонійну взаємодію традиційної та онлайн-освіти я називаю змішаним навчанням.

Змішане навчання допускає збереження загальних принципів побудови традиційного навчального процесу. Ідея застосування елементів асинхронного й синхронного дистанційного навчання при змішаному навчанні полягає в тому, що певну частину навчального матеріалу учні освоюють у традиційних формах навчання, а іншу частину – за технологіями мережевого навчання. Співвідношення частин визначається готовністю школи в цілому до подібної побудови навчального процесу в умовах воєнного стану, вимогами «карантинних обмежень», а також бажанням і технічними можливостями учнів.

Онлайн частина – під час першого етапу учні опрацьовують теоретичний матеріал самостійно, фіксують незрозумілі нюанси, які потребують пояснення педагога; закріплення інформації відбувається в будь-які зручні для учня час і місце.

Офлайн частина – учні обговорюють пройдений матеріал в аудиторії, з'ясовують незрозуміле раніше; учитель застосовує різні методи інтерактивних вправ і гейміфікації для можливості відтворення інформації аудиторією.

Організація змішаного навчання потребує пошуку більш ефективних засобів контролю. Саме тому пошук іде в напрямі забезпечення оптимальної організації та моніторингу якості навчального процесу. Реалізація цих вимог під час навчального процесу може бути досягнута за умови застосування методів, які не передбачають значних витрат навчального часу на виконання тестових завдань здобувачами освіти й часу викладача на їх перевірку. *Провідною ідеєю своєї роботи вбачаю підготовку учнів до виконання різнорівневих тестових завдань на різних етапах уроку з використанням інтерактивних форм роботи та перевірку рівня знань учнів за допомогою тестів:*

1. Використання тестових завдань для визначення та перевірки рівня знань учнів з основ правознавства.

2. Застосування різноманітних інтерактивних форм і методик на уроках із метою підготовки учнів до виконання різнорівневих тестових завдань.

Таке поєднання дає можливість:

- розробити оперативну систему процесу підготовки та власне проведення контролю, що дозволяє об'єктивно оцінювати знання учнів, виявляти наявні прогалини в знаннях, навичках і уміннях у окремих учнів та у всього класу для внесення необхідних коректив в процес навчання, для вдосконалення його змісту, методів, засобів і форм організації під час змішаного навчання;
- формувати вміння учнів щодо виконання тестових завдань, їх ефективного використання для вивчення, засвоєння та перевірки знань учнів, проведення поточного й тематичного оцінювання рівня знань школярів;
- формувати навички самостійної та групової підготовки до правильного виконання тестів шляхом застосування на уроках окремих форм інтерактивного навчання як методу підвищення ефективності засвоєння знань учнями.

У своїй педагогічній діяльності для контролю якості підготовки учнів з основ правознавства використовую різноманітні види та форми проведення уроків із застосуванням тестових технологій на різних етапах цих уроків і підготовки до їх проведення, використовуючи інтерактивні форми навчання як офлайн, так і онлайн.

В умовах дистанційної та змішаної форм навчання суттєво зросла актуальність онлайн-платформ і сервісів, які сприяють взаємодії вчителя з учнями за допомогою тестів та інтерактивних вправ.

Тести – це не лише зручний спосіб оцінювання, а й ефективний навчальний інструмент.

Серед тестів виділяють два види: 1) тести, що навчають; 2) тести, що узагальнюють. Різниця між ними полягає в їх застосуванні. *Навчальні тести* виявляють рівень набутих учнями/ученицями знань, допомагають з'ясувати незасвоєний матеріал, відкоригувати подальше навчання. *Тести узагальнення* використовують наприкінці вивчення теми, щоб визначити підсумковий рівень отриманих результатів.

Для швидкого закріплення навчального матеріалу застосовують *тести з кількома варіантами відповідей* (щоб примусити учнів обмірковувати кожен варіант, бажано відповіді зробити схожими між собою).

У своїй роботі користуюся найбільш простими, повнофункціональними програмами для створення комп'ютерних тестів «MyTest» та «Test-W», які безкоштовно можна скачати з Інтернету. Власне «MyTest» і «Test-W» – це система програм (програма тестування учнів, редактор тестів і журнал результатів) для створення та проведення комп'ютерного тестування, отримання аналізу результатів, виставлення оцінки за відповідною шкалою.

Одним із простих і зручних сервісів для роботи в мережі Інтернет є GoogleForms. За його допомогою створюють різні типи завдань: текст (коротка текстова відповідь, яку потрібно вписати самостійно); текст абзацу (довга текстова відповідь, що складається з кількох абзаців); множинний вибір (вибір однієї правильної відповіді з кількох); прапорці (використовують для створення запитань із кількома правильними відповідями, які потрібно відзначити галочкою); вибір зі списку (вибір однієї правильної відповіді з поданого переліку), інші типи.

У своїй діяльності більше використовую вітчизняні сервіси – освітні проекти «Всеосвіта» та «На Урок». Так, тести на «Всеосвіті» і «На Урок» дають можливість не лише прослідкувати результат кожного учня, а й зробити загальний аналіз щодо визначення найскладнішого та найпростішого запитання для здобувачів освіти. Для конструювання тестів можна використовувати ілюстрації, що робить їх ще більш різноманітними й цікавими для школярів. На «Всеосвіті» можна створювати завдання різних типів: з однією правильною відповіддю; з полем для вводу відповіді; із заповненням пропусків у тексті; на встановлення послідовності; з кількома правильними відповідями; на встановлення відповідності, а також інші.

Завдання вчителя – завантажити тести на відповідну платформу, а учням/ученицям надати код доступу. Все інше зробить комп'ютерна система: перевірить правильність виконання, оцінить, зробить аналіз успішності групи. Вибір форми й виду тестового завдання залежить від навчального матеріалу та знань, що тестуються. Виберіть такий тип завдання, який вимірює запланований результат навчання найприйнятніше [2, с.15].

Для підготовки й аналізу виконання тестових завдань використовую елементи інтерактивного навчання. Я схиляюсь до визначення цього поняття О. Пометун і Л. Пироженко: «Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)...» [3, с.7].

На мою думку, особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що учні навчаються ефективної роботи в колективі. На жаль, навіть старшокласники часто не мають цих навичок. У класі зі слабкою організацією колектив відразу пасивний, керівника доводиться призначати «згори», але обов'язково знайдеться «непокірний». Тобто не відбувається нормального процесу розподілу ролей, взаємодії, прийняття рішень та їх виконання. Учні не здатні, оскільки не вміють, а не вміють тому, що їх не навчили співпрацювати. А саме ці навички будуть корисними й постійно застосовуваними в дорослому житті. За умови правильного, спланованого та систематичного застосування інтерактивних методів цю проблему можна розв'язати.

Сучасна ж талановита дитина вже не хоче бути лише слухачем, тому такі учні із захопленням беруть участь в інтерактивному навчанні. Вони активно вливаються в таку систему як одну з форм діалогового навчання: «Інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня» [1, с.4]. Оскільки в школі класи зазвичай поділяю за чисельністю на невеликі групи, то найчастіше використовую при очній формі навчання такі методи: засвоєння нового матеріалу методом «Ажурної пилки»; коректно висловлюватись, розширювати свій юридичний кругозір спонукає гра «Зрозумій мене»; допоможе в цьому і застосування методичних прийомів створення проблемних ситуацій; самостійність і активність учнів розвиває «Мозковий штурм» (його корисність полягає в тому, що він дає можливість не тільки визначати велику кількість ідей із запропонованої проблеми, а й навчити учнів реально оцінювати ситуацію та можливості реалізації їхніх пропозицій); робота в парах (учні працюють у парах, виконуючи завдання: парна робота вимагає обміну думками й дозволяє швидко виконати справи, які у звичайних умовах є часомісткими або неможливими); робота в трійках (по суті, це ускладнена робота в парах); робота в малих групах (найсуттєвішим тут є розподіл ролей); метод «ПРЕС».

Інтерактивна робота в малих групах дає змогу набути навичок спілкування та співпраці. Після того як вчитель об'єднав учнів у малі групи і вони отримали завдання, група за короткий час (3 – 5 хв) повинна виконати це завдання та представити результати роботи своєї групи.

Під час дистанційного навчання використовую інтерактивні сервіси «Jigsawplanet» (створення пазлів), «Word It Out» (хмарні теги слів), «Learningapps» (створення та виконання інтерактивних вправ різної форми та складності).

Підсумовуючи, можемо зробити висновок. Застосування тестових технологій у поєднанні з формами інтерактивної роботи на уроці та практичне їх використання дає можливість не лише систематизувати й узагальнити величезний матеріал, а й значно підвищує рівень розуміння учнями основних питань навчального змісту, складного матеріалу. Таким чином, змішане навчання не витісняє традиційне – «вчитель-учень», а ефективно інтегрується в нього. Забезпечення максимального розвитку пізнавальних інтересів особистості можливе лише за умови поєднання творчої активності вчителя і учнів.

Список використаних джерел

1. Інтерактивне навчання: нові підходи. *Відкритий урок*. 2002. № 5 – 6.
2. Наумова В. Ю. Розробка тестових завдань і тестів: основи технології. К. 2006. 24 с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. К., 2002. 136 с.

Сучасні засоби візуалізації навчального матеріалу на уроках правознавства в умовах дистанційного навчання

Шмат Наталія

Освіта є одним з основних невід'ємних прав людини, проголошене Загальною декларацією прав людини, закріплене в Конституції України та галузевих законах. Серед сімнадцяти цілей сталого розвитку 2015 – 2030 рр., що були ухвалені на Саміті ООН, четвертою ціллю є якісна освіта, що передбачає «забезпечення всеохоплюючої та справедливої якісної освіти й заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх».